

Iustina NICA

Iustina NICA

**DICȚIONARUL TOPONIMIC
AL ROMÂNIEI.
OLTENIA.
INDICE ANTROPONIMIC**

Editura UNIVERSITARIA

Editura PROUNIVERSITARIA

Craiova, 2024

Referenți științifici:

Prof.univ.dr. habil. Silvia PITIRICIU

Prof.univ.dr. habil. Dragoș Vlad TOPALĂ

Copyright © 2024 Editura Universitaria

Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

NICA, IUSTINA

Dicționarul toponimic al României : Oltenia : indice antroponimic /

Iustina Nica. - Craiova : Universitaria ; București : Pro Universitaria, 2024

Conține bibliografie

ISBN 978-606-14-2086-5

ISBN 978-606-26-2001-1

811.135.1

913

© 2024 by Editura Universitaria

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețelele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Prefață

Numele de persoane reprezintă o componentă importantă a patrimoniului nostru imaterial. Acestea reflectă nu doar identitatea individuală, ci și aspecte culturale, istorice, sociale și geografice. Antroponimia, ramură esențială a lingvisticii, a depășit de mult și cu mult granițele acestui domeniu, extinzându-și aplicabilitatea și în alte sectoare (antropologie, sociologie, demografie, științe juridice, mai nou chiar digitalizarea datelor etc.), cărora le oferă sprijin și soluții în rezolvarea problematicilor specifice. Se impune, așadar, ca numele de persoană să fie conservate, cunoscute și analizate.

Dacă ne referim strict la onomastică, constatăm faptul că lipsa unui tezaur al numelor românești „din toate timpurile”¹ se răsfrânge în mod negativ nu numai asupra cercetării lor, ci și a numelor de locuri, ținând cont că „o mulțime nesfârșită de numiri topice”² sunt la origine antroponime. Pentru Oltenia, de exemplu, raportul implicării numelor personale în formarea toponimelor a fost stabilit, procentual, la 49,2%³ din totalul toponimicelor cu bază substantivală (antroponime, apelative, toponime), ceea ce demonstrează că în procesul denominației „nu relieful este întotdeauna hotărâtor..., ci alți factori, ... legați de aspecte social-istorice, printre care forma de proprietate s-ar putea să aibă un rol esențial”⁴.

Ne-am propus, ca obiectiv de lungă durată, întocmirea unui registru al tuturor numelor de persoane din Oltenia, considerând că acest inventar este extrem de util în studiile lingvistice, dar și în cele istorice, grație multiplelor sale implicații și contribuții în diverse domenii de cercetare. Primul pas în direcția scopului asumat este alcătuirea *indiceului antroponimic*⁵ al *Dicționarului toponimic al României. Oltenia*⁶, lucrare monumentală despre care lingvistul Iorgu Iordan afirma că uimește prin „bogăția extraordinară a materialului cules din tot felul de izvoare, printre ele și rezultatele anchetei pe teren” (*În loc de prefață*, p. 3). În cele peste 2.300 de pagini, cât însumează cele șapte⁷ volume, a fost înregistrat un număr impresionant de nume de locuri și, implicit, de nume de persoane. Acestea din urmă constituie o parte

¹ Ion Toma, *Toponimia Olteniei*, Craiova, Reprografia Universității din Craiova, 1988, p. 72.

² Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, București, Editura Academiei RPR, 1963, p. 154.

³ Ion Toma, *Baza antroponimică a toponimiei din Oltenia*, în „Dacoromania”, serie nouă, VII-VIII, 2002-2003, Cluj-Napoca, p. 188; vezi și Gheorghe Bolocan, *Dicționarul numelor de familie din România*, în „Studii și cercetări de onomastică” (SCO), nr. 2, 1996, Craiova, p. 7.

⁴ Ion Toma, *Toponimia Olteniei*, p. 65.

⁵ Realizat în cadrul temei de plan – *Dicționarul toponimic al României. Oltenia. Indice antroponimic* – care s-a desfășurat în perioada 2020-2023, la Institutul de Cercetări Socio-Umane „C. S. Nicolăescu-Plopșor” din Craiova.

⁶ În continuare, se va cita DTRO.

⁷ Coordonator prof. univ. dr. Gh. Bolocan, publicat la Craiova, Editura Universitaria, între anii 1993-2007: vol. I (A-B), 1993, 414 p.; vol. II (C-D), 1995, 428 p.; vol. 3 (E-Î), 2002, 283 p.; vol. 4 (J-N), 2003, 309 p.; vol. V (O-R), 2004, 337 p.; vol. 6 (S-Ț), 2006, 284 p.; vol. 7 (U-Z), 2007, 329 p.

însemnată atât a tezaurului antroponimic oltenesc, cât și a celui românesc, în care se integrează și pe care îl completează și îl îmbogățește cu particularitățile sale.

Indicele reunește toate numele de locuri – simple, compuse ori analitice – al căror numitor comun îl reprezintă depistarea explicită în „compoziție” a unui sau a mai multor antroponime (*Abagiu, Florea Albu, Ion Costache Badea, Drumu lu Barbu, Fântâna lu Alexandru lu Barbu* etc.). Aceștia li se alătură însă multe alte toponime, în cazul cărora descoperim antroponimul abia în plan secund, etimologia lor directă trimițând către:

a) nume de grup: *Antonești* < n. grup *antonești* (< np. *Anton*), *Bărbulești* < n. grup *bărbulești* (< np. *Barbu/l, Barbulea, Bărbulescu*), *Dimești* < n. grup *dimești* (< np. *Dima*), *Florești* < n. grup *florești* (< np. *Florea*) etc.;

b) adjective posesive: *Partea Albinească* < adj. *albinească* (< np. *Albină*), *Ulița Bengească* < adj. *bengească* (< np. *Bengescu*), *Funia Dănească* < adj. *dănească* (< np. *Dan*), *Moșia Georgească* < adj. *georgească* (< np. *George*), *Funia Magherească* < adj. *magherească* (< np. *Magheru*) etc.;

c) alte nume de locuri: *Dealul Brătășanca*⁸, *Dealul Bratcului*⁹ etc., formate uneori cu sprijinul conectivilor: *Drumul din Ștefănel*¹⁰, *Fântâna din Popești*¹¹, *Fântâna din Pârâul lu Balaci*¹² etc.;

d) nume derivate: *Briceva* < np. *Bricea, Brăcea* + suf. *-ev, -a* „a lui Bricea, Brăcea”; *Dedovița* < np. *Dedov* + suf. *-ița* cu valoare posesivă, „care aparține lui Dedov”; *Dobrosiștea* < np. *Dobruș, Dobroș* + suf. *-iște* cu valoare posesivă; *Mihuța* < np. *Mihu* + suf. dim. *-uța*; *Schiaua* < np. *Schiau* + suf. top. *-a*; *Schiauna* < np. *Schiau* + suf. *-na* etc.

În DTRO, numele de persoane apar fie ca denumiri de sine stătătoare (*Anghel* – lac s.c. Mârșani-DJ, *Popa Anghel* – mahala or. Craiova-DJ, *Anghelești* – uliță s.c. Drănic-DJ etc.), fie se află în componența unor toponime a căror structură variază din punctul de vedere al complexității (*Balta lu Anghel* – s.c. Desa-DJ, *Fântâna la Anghel Ungureanu* – s. Catanele Noi c. Negoiu-DJ, *Delnița Angheliască* – s.c. Slătioara-VL etc.).

În ceea ce ne privește, marea majoritate a antroponimelor inserate în *indice* nu provine din denumirile independente, ci din cele care se află angrenate în

⁸ Deal în satul Valea Caselor, comuna Popești, județul Vâlcea; denumirea este compusă din entopicul *deal* și determinantul toponimic *Brătășanca* (care are la bază antroponimul omonim); în aceeași localitate întâlnim denumirea *Brătășanca*, a cărei etimologie directă trimite la numele de persoană *Brătășanca*.

⁹ Deal în satul Răzălești, comuna Roșiile, județul Vâlcea. Determinantul toponimic *Bratcului* are la bază antroponimul *Bratcu*.

¹⁰ Drum în satul Ștefănel din comuna Gogoșu, județul Dolj; denumirea este compusă din entopicul *drum* + determinant cu prepoziție. Satul *Ștefănel*, din aceeași comună, are la bază antroponimul *Ștefănel*.

¹¹ Toponim înregistrat în satul Popești, comuna Stoienești, Vâlcea; denumirea are la bază numele de grup *popești*, provenit, la rândul său, de la numele de persoană *Popa*.

¹² Denumirea apare în satul Săcele din comuna omonimă, județul Gorj; antroponimul *Balaci* este, inițial, parte componentă a toponimului *Pârâul lu Balaci*, pentru ca mai apoi să intre, în bloc, în structura denumirii *Fântâna din Pârâul lu Balaci*.

sintagme denominative care exprimă, de regulă, posesia ori localizarea obiectului denotat. Articolele-macă sunt cele care ne-au furnizat un număr foarte mare de nume personale. Printre acestea se numără: *apa* ~, *balta* ~, *calea* ~, *dealul* ~, *drumul* ~, *fântâna* ~, *măgura* ~, *pădurea* ~, *podul* ~, *valea* ~, *vâlcea* ~ etc. *Dicționarul toponimic* grupează informația plasată sub entopicele respective în funcție de natura termenului secund. Redăm și noi această schemă¹³, pentru o imagine clară asupra modului în care aceasta a fost distribuită.

- I. Apelativ + antroponim,
- II. Apelativ + toponim,
- III. Apelativ + apelativ,
- IV. Apelativ + adjectiv,
- V. Apelativ + prepoziție + substantiv,
- VI. Apelativ + prepoziție + adverb.

Fiecare treaptă a fost subclasificată, la rândul său, ținându-se cont de anumiți indici: gen, număr, caz, articol, conectivi.

Dintre cele șase structuri anterioare, au contribuit în mod esențial la stabilirea inventarului de nume I și V. Din acest motiv, pe cele două le vom prezenta în continuare detaliat, ținând cont de indicii enunțați.

Astfel, I (apelativ + antroponim) include cinci subdiviziuni, constituite pe baza modului în care sunt exprimate legăturile sintactice dintre termeni:

a) antroponim în cazul nominativ-acuzativ: *Balta Chiriac*, *Balta Bagioaica*, *Balta Năbârdoc*, *Bradul Pate-Rău*, *Bunaru Albu Aurel*, *Bunaru Anghilina*, *Plașu Constantin Andrei*, *Râpa Belcineanu* etc.;

b) antroponim de genul masculin în cazul genitiv singular cu articol enclitic: *Aninii Banului*, *Aria Cojocarului*, *Apa Giurcului*, *Balta Chișului*, *Balta Bărăganului*, *Bordeiu Begului*, *Bășicuța Chiorului*, *Dealul Andreiului* etc.;

c) antroponim de genul masculin în cazul genitiv singular cu articol proclitic: *Balta la Bădescu*, *Balta la Codiță*, *Balta la Costea Ionescu*, *Boldu la Dragomir*, *Căsoaia la Dumitru Popa*, *Izvorul la Gheorghe Radu*, *Valea la Stan Ghiță* etc.;

d) antroponim de genul feminin în cazul genitiv singular: *Balta Anicăi*, *Balta Catalinii*, *Balta Dimoaiceii*, *Balta Floricăi*, *Bunaru Fichii*, *Fântâna Frusucăi*, *Poiana Ancuței* etc.;

e) antroponim în cazul genitiv plural: *Balta Adămeștilor*, *Balta Bădiștilor*, *Balta Ghiculeștilor*, *Braniștea Cătăneștilor*, *Braniștea Liovenilor*, *Boldu Floranilor*, *Lunca Iepuranilor*, *Moșia Istodoranilor* etc.

În cadrul modelului V (apelativ + prepoziție + substantiv), numele sunt însoțite de conectivi. În inventarul nostru, am identificat:

- a) prepoziția *cu*: *Fântâna cu Bălăban*, *Măgura cu Nița*, *Piscu cu Popești* etc.;
- b) prepoziția *de la*: *Fântâna de la Papuc*, *Fântâna de la Valentina*, *Mlaștina de la Bălăban*, *Ulița de la Salomia* etc.;

¹³ Pp. 13-14.

c) prepoziția *de pe la*: *Ulița de pe la Florea al Anghelinii, Ulița de pe la Floarea Simion* etc.;

d) prepoziția *din*: *Fântâna din Bălănești, Cureaua din Bogdănești, Curelele din Boștinaru, Fântâna din Chelaru, Fântâna din Ciobotoiu, Fântâna din Popești* etc.;

e) prepoziția *în*: *În Bădica, În Bădulești, În Bărăitaru, În Benciu, În Bercea, În Cârjeu, În Chircu, În Ciorecanu, În Cojocea* etc.;

f) prepoziția *la* (antepusă antroponimului): *Fântâna la Bălțeanu, Fântâna la Papară, Fântâna la Mitrache Manea; La Bălăceanu, La Istrate, La Iulică, La Mandache, Sus la Arămon* etc.;

g) prepoziția *pe la* (antepusă antroponimului): *Drumu pe la Averescu, Drumu pe la Burtescu, Drumu pe la Cârstea; Pe la Bogdan, Pe la Buliga* etc.;

h) prepoziția *sub*: *Sub Miliță, Sub Jianu, Sub Mancu* etc.

În *Dicționarul toponimic*, datele inserate în analiza/prezentarea articolelor incluse în dicționar sunt, de la caz la caz, mai mult sau mai puțin voluminoase (aceasta și în funcție de informațiile excerptate din documentele de arhivă, colectate în urma anchetelor pe teren ori din alte izvoare). Ele se referă la cuvântul-titlu (sursa provenienței, ortografie), tipul obiectului denotat, localizarea lui, atestări istorice, geografice, administrative, comentarii și precizări (în cazul articolelor-mată), etimologia denumirilor.

Nu vom păstra în *indicele* de față toate aceste date. Nu este necesar și nici în concordanță cu specificul lucrării pe care ne-am propus să o oferim celor interesați. Însă, vom menține suficient de multe informații pentru a maximiza profilul celor care pot beneficia de acest material și pentru a-l face perfect utilizabil independent de sursa-mamă. Considerăm că un *index antroponimic* este extrem de valoros; în primul rând pentru lingviști, în investigarea originii și evoluției numelor de persoane ori în clasificarea lor în funcție de tip, structură, etimologie, distribuție geografică (sunt evidențiate particularități fonetice și lexicale) etc. Totodată, el poate oferi un spațiu generos de cercetare istoricilor, prin datele despre migrațiile populațiilor și schimbările demografice, ori despre ierarhia socială și modul în care unele nume devin asociate, în timp, cu anumite clase, profesii sau funcții publice. În antropologie, numele de persoane pot fi utilizate pentru a analiza relațiile de rudenie, în timp ce, în sociologie pot dezvălui tipare de mobilitate socială. Inclusiv inventarul patrimonial al persoanelor poate fi reconstituit, juriștii putând depista aici aspecte arhaice legate de succesiuni sau drepturi de proprietate.

Prin urmare, în cadrul articolelor din *indice* vom găsi informații care se referă la: structura internă a toponimelor din care fac parte antroponimele; relațiile sintactice stabilite între termenii numelor de locuri analitice; frecvența și localizarea în teren a denumirilor, ultima marcată prin consemnarea unității administrative superioare – județul; variante fonetice și lexicale. Etimologia va fi, de asemenea, precizată; ea va căpăta, în afara atribuției de bază (aceea de a stabili proveniența antroponimelor), și competențe suplimentare, constând în dezambiguizarea formelor omonime ale unor nume personale. Despre acestea vom vorbi pe rând.

Cele mai simple articole din *indice* au la bază antroponime monomembre, derivate sau nederivate, cu prezență teritorială minimă¹⁴ și origine sigură. Formal, acest tip de intrări prezintă următoarea structură – [antroponim unic] [localizare] [etimologie]:

Aga [DJ¹⁵]; np. *Aga*

Agoiu [GJ]; np. *Agoiu*

Aguș [OT]; np. *Aguș*

Baltazaru [GJ]; np. *Baltazar*

Boanta [DJ]; np. *Boanta*

Călianu [GJ]; np. *Călianu*

Căpităneasa [DJ]; np. *Căpităneasa*

Damaschin [VL]; np. *Damaschin*

Davițoiu [GJ]; np. *Davițoiu*

Șchioapa [VL]; np. *Șchioapa*

Șomăneasca [GJ]; np. *Șomăneasca* etc.

Pe măsură ce apar elemente complementare, componența multor articole se diversifică. Aceste elemente se referă la:

a) alăturarea altor antroponime; numele sunt acum – duble (*Ghiță Stan*), triple (*Gheorghe Nistor Ungureanu*), cvadruple (*Costică Stan Pătru Deliu* – singura de acest fel). Numele cu frecvență ridicată în onomasticonul nostru (*Ion*, *Dumitru*, *Gheorghe* etc.) sau asocierea dintre acestea le asigură o mai bună prezență în structura denumirilor topice, precum și o răspândire teritorială mai extinsă;

b) obiecte geografice denumite printr-un cumul de termeni între care se stabilesc relații lexico-gramaticale diverse (*Balta de la Fântâna Hanului Chintescului*, *Drumu la Balta dă la Gheorghe a lu David* etc.);

c) variante grafice, dialectale ale numelor (*Bâcleșanu*, *Bâcleșeanu*, *Bâclișanu*; *Boltașu*, *Boltașiu*; *Dinache*, *Dinaiche*; *Frusina*, *Frusâna*; *Furnică*, *Furnigă*; *Generalu*, *Ginăralu* etc.);

d) origine care permite soluții etimologice multiple: *Boiasca* < np. *Boiasca* sau np. *Boia* + suf. *-easca*; *Boldani* < n. grup *boldani* < np. *Bolda*, *Boldu*, *Boldan* sau top. *Boldu*; *Boltașu* < np. *Boltașu* sau *boltaș* „negustor”; *Borcăneasca* < np. *Borcăneasca* sau adj. *borcănesc* „care aparține lui Borcan, Borcănescu”; *Neagota* < np. *Neagota* sau top. *Neagota* sau np. *Neagotă* + suf. *-a* etc.

Relativ simplă se menține alcătuirea articolelor în care apar antroponime plurimembre, puțin uzitate în respectivele combinații de nume, cu etimologie certă. Schematic, ele se prezintă astfel: [antroponim dublu/triplu] [localizare] [etimologie]. Iată câteva exemple care se încadrează în această categorie:

¹⁴ Limitată adesea la nivelul unui singur județ și chiar al unei singure localități.

¹⁵ Menționarea județului indică întotdeauna faptul că în acel loc denumirea obiectului s-a format prin trecerea antroponimului fără modificări formale specifice la statutul de nume de loc.

Bălticel Andrei [GJ]; np. *Bălticel Andrei*
Barbu Curățitu [VL]; np. *Barbu Curățitu*
Bogdan Micico [DJ]; np. *Bogdan Micico*

În cazul antroponimelor duble, triple, cvadruple, se impune să facem următoarea precizare: pentru o evidență clară a părților componente ale acestor nume (a tuturor numelor, în final), era necesar ca fiecare element să se regăsească la locul său alfabetic. Astfel, în *indexul* nostru, antroponimul *Bălticel Andrei* va apărea de două ori: o dată la litera *B*, acolo unde îl plasează primul termen din structura numelui, *Bălticel*, a doua oară la litera *A*, în funcție de cel de-al doilea termen al său, *Andrei*. În acest fel, vom avea în același loc, în ordine alfabetică, toate persoanele care au în componența numelui, pe de o parte pe *Bălticel*, pe de alta, pe *Andrei*.

Poziția pe care o ocupă un nume în formula de denotație poate fi și ea importantă dacă suntem interesați de funcția îndeplinită de acesta în economia respectivei structuri: prenume sau patronim. Pentru a marca faptul că un nume aflat în poziție secundară/terțiară a fost dislocat de la locul pe care îl ocupa în structura denominativă, cu scopul ordonării lui alfabetic (în felul acesta trece în fața celorlalte antroponime componente), acesta va purta la urmă un asterisc (sau mai multe, după cum vom vedea în cele ce urmează).

Andrei* Bălticel [GJ]; np. *Bălticel Andrei*
Curățitu* Barbu [VL]; np. *Barbu Curățitu*
Micico* Bogdan [DJ]; np. *Bogdan Micico*

Iată și un alt exemplu în care două nume aparent identice se află în vecinătate alfabetică:

Matei Ilie [Fântâna lu ~¹⁶, MH]; np. *Matei Ilie* și
Matei* Ilie [Fântâna lu ~, OT]; np. *Ilie Matei*

Avem de-a face aici cu două persoane distincte (întâmplător proprietare ale aceluiași tip de obiect geografic), înregistrate în zone diferite, dar ale căror nume conțin aceleași elemente, *Matei* și *Ilie*. Diferă ordinea acestora, care, cel puțin teoretic, este un indicator al valorii antroponimelor: nume de botez / nume de familie. Primul nume își ocupă locul „de drept” în cadrul literei *M*, cel de-al doilea face același lucru, dar sub litera *I*.

Ilie* Matei [Fântâna lu ~, MH]; np. *Matei Ilie*
Ilie Matei [Fântâna lu ~, OT]; np. *Ilie Matei*

De fiecare dată, asteriscul indică faptul că antroponimul care îl poartă ocupă locul secund în cadrul formulei denominative originale. În partea de final, cea care indică etimologia, vom găsi întotdeauna numele în forma în care a fost înregistrat în DTRO.

În alte situații, este vorba despre aceeași persoană. Pe *Ion Pascu Roșu*, de pildă, l-am plasat sub literele *I*, *P* și *R*:

I – Ion Pascu Roșu [Bordeiu lui ~, DJ]; np. *Ion Pascu Roșu*
P – Pascu* Ion Roșu [Bordeiu lui ~, DJ]; np. *Ion Pascu Roșu*
R – Roșu Ion Pascu** [Bordeiu lui ~, DJ]; np. *Ion Pascu Roșu*

¹⁶ Pentru a nu repeta aceeași informație, în cuprinsul toponimelor analitice antroponimul a fost înlocuit cu tilda ~.

Un singur asterisc arată faptul că în interiorul formulei denominative numele ocupă locul secund, după cum menționam anterior, în timp ce două asteriscuri indică rangul trei în linia descendenței familiale.

Numele unice care fac parte din structura formulelor populare de denotație, în care exprimarea filiației presupune un lanț de cel puțin două antroponime, se vor regăsi fiecare la locul cuvenit ordinii lor alfabetice. Astfel, vom întâlni toponimul *Fântâna lu Ion a lu Dică al Stancului*, sub următoarele articole:

Ion – *Fântâna lu ~ a lu Dică al Stancului*,

Dică – *Fântâna lu Ion a lu ~ al Stancului* și

Stancului – *Fântâna lu Ion a lu Dică al ~*.

Dacă în structura toponimelor analitice se află și antroponime duble, precum în *Cișmeaua lu Ion a lu Dincă Ștefan*, acestea din urmă vor fi clasificate conform indicațiilor de mai sus: *Ștefan*, ca nume secundar, va primi la urmă asteriscul.

Există situații în care denumirea nu este însoțită de asterisc, ci de una sau mai multe cifre. Acest lucru înseamnă că dintr-un x număr de toponime cu nume omonime, doar unele au proveniență antroponimică. În cazul lui *Corbu*, din totalul celor 24 de denumiri înregistrate în DTRO, s-a stabilit cu certitudine originea antroponimică în cazul celor care poartă indicii 1, 2, 4, 5, 7, 8, 12, 15, 17, 20, în timp ce, pentru cele cu numerele 3, 9, 10 și 11 etimologia este multiplă: numele personal *Corbu* și apelativul *corbu*. Restul, toponimelor – 13, 14, 16, 18, 19, 21, 22, 23, 24 – nu fac obiectul indicelui nostru, având la bază substantivul comun *corbu*. În *index*, aceste informații sunt transpuse astfel:

Corbu^{1,2,4,5,7,8,12,15,17,20} [...]; np. *Corbu*

Corbu^{3,6,9,10,11} [...]; np. *Corbu* sau *corb*

Un alt exemplu este cel al numelui *Bălaci*. Toate cele patru denumiri au origine antroponimică: cele cu numerele 2 și 3 – directă, cele cu 1 și 4 – indirectă, intermediată de numele de grup *bălaci*.

Bălaci^{1,4} [...]; n. grup *bălaci* (np. *Bălaci*)

Bălaci^{2,3} [...]; np. *Bălaci*

Situațiile expuse mai sus nu sunt singulare.

O altă mențiune pe care o facem în legătură cu modul în care am organizat și am redat informația, este aceea că am reținut în *indice* exact forma pe care o au antroponimele în DTRO; astfel, sunt puse în evidență și pot fi analizate cu ușurință relațiile sintactice stabilite între termenii structurii toponimice. O mare parte dintre nume apar cu flexiune de genitiv enclitic¹⁷, singular și plural, masculin și feminin; prolificitatea acestui tip de structuri a fost determinată, în timp, de nevoia oamenilor de a-și stabili și exprima dreptul de proprietate față de bunurile materiale.

Am constatat, urmărind antroponimele aflate în această situație, că în cazul genitivului enclitic feminin s-au înregistrat, spre deosebire de cel masculin, forme grafice multiple de exprimare. Prezentăm mai jos câteva exemple:

Albului [Coasta ~, VL; Cotu ~, OT; Cracu ~, GJ; Dealu ~, GJ; Dosiștea ~, MH; Fața ~, MH; Fundu ~, OT; Funia ~, DJ; Hanu ~, MH; În Matca ~, MH; La Hanu

¹⁷ Ca număr de apariții, genitivul proclitic depășește cu mult genitivul enclitic, însă acesta nu schimbă forma cuvântului: *Moșia lu Manu* dar *Moșia Manului*.

~, MH; La Via ~, VL; Matca ~, MH; Pârâu ~, GJ, VL; Siliștea ~ Leoveanului, DJ; Măgura la Siliștea ~, DJ; Valea Matca ~, MH]; np. *Albu*

Albulescului [Via ~, GJ]; np. *Albulescu*

Călugăriței [Dealu ~, MH; Poiana ~, GJ, MH, VL; Fântâna ~, GJ, VL; Pârâu ~, GJ]; np. *Călugărița* sau *călugăriță*

Călugăriții [Peștera ~, VL; Piscu ~, GJ, VL]; np. *Călugărița* sau *călugăriță*

Călugăriți [Nucu ~, GJ; Prunii ~, GJ]; np. *Călugărița* sau *călugăriță*

Mariei [Cracu ~, MH; Hotaru ~, OT; La Crucile ~, DJ; Ograda ~, VL; Vâlceaua ~, VL; Zăvoiu ~, OT]; np. *Maria*

Marii [Calea ~, VL; Fântâna ~ lu Bălan, GJ, VL; Fântâna ~, MH; Piatra ~, OT; Știubeiu ~ lu Pătru, GJ]; np. *Maria*

Marii [Cracu ~ Lii, MH; Piatra ~, DJ]; np. *Maria* etc.

Alegând să redăm aspectul de genitiv enclitic al antroponimelor, se crează însă omonimie între acesta și genitivul proclitic, nominativul ori acuzativul altor nume. Formal, în cuprinsul indicelui se poate întâmpla să avem unul după altul două nume identice, faptic însă, două nume diferite. În aceste cazuri, etimologia este cea care face diferența între cele două. Iată câteva exemple de nume care se suprapun, ca formă, în anumite ipostaze lexico-gramaticale:

- antroponim masculin în cazul genitiv articulat proclitic / antroponim feminin în cazul genitiv enclitic:

Ieni [Fântâna lu ~, DJ]; np. *Ieni*

Ieni [Știubeiu ~, MH]; np. *Iana*

Alteori, coincid formal nume de persoană și nume de grup, astfel:

- antroponim feminin în cazul genitiv enclitic / nume de grup:

Floricei [Coasta ~, DJ]; np. *Florica*

Floricei [La ~, OT, VL; Ulița de la ~, OT]; n. grup *floricei* (np. *Florică*, *Florice*)

Pătroi [Dealu ~, VL]; np. *Pătroaia*

Pătroi [VL]; n. grup *pătroi* (np. *Pătroi*)

Predești [Fântâna ~, DJ]; np. *Predeasca*

Predești [MH, VL]; n. grup *predești* (np. *Preda*)

- antroponim masculin în cazul genitiv proclitic / nume de grup:

Marinași [Lacu lu ~, OT]; np. *Marinași*

Marinași [VL]; n. grup *marinași* (np. *Marin*)

Mărin [Fântâna lu ~, DJ]; np. *Mărin*

Mărin [GJ]; n. grup *mărin* (np. *Mărin*)

- antroponim masculin într-unul dintre cazurile: nominativ sau acuzativ cu prepoziții / nume de grup:

Bărboi [Pârâu ~, VL; Ulița ~, GJ]; np. *Bărboi(u)*

Bărboi [DJ]; n. grup *bărboi* (np. *Bărboi*, *Bărboia*, *Barbu*, *Barbă*)

Bulaci [Pădurile de la ~, VL]; np. *Bulaci*

Bulaci [DJ, GJ]; n. grup *bulaci* (np. *Bulacu*)

De asemenea, pot avea forme identice

- adjectivele posesive provenite de la un antroponim / nume de grup:
Dochiești [Curelele ~, GJ]; adj. *dochiesc* (np. *Dochia*, *Dochiescu*)
Dochiești [La ~, GJ]; n. grup *dochiești* (np. *Dochia*)
Iepurești [Prunii ~, VL]; adj. *iepurești* (np. *Iepure*)
Iepurești [GJ, OT, VL; În Grădini la ~, VL; La ~, GJ, VL]; n. grup *iepurești* (np. *Iepure*)
Mătăchești [Cireșii ~, VL]; adj. *mătăchești* (np. *Mătache*)
Mătăchești [La ~, DJ; Ududoiu di la ~, DJ]; n. grup *mătăchești* (np. *Mătache*) etc.

Vom întâlni în *indice* și alte situații în care am păstrat două articole separate pentru nume omonime. Una dintre ele este aceea în care antroponimele au etimologii diferite:

- Rugeanu** [GJ]; np. *Rugeanu* sau *rug* + suf. *-eanu*
Rugeanu [Lăstarii lu ~, GJ; Pârâu lu ~, GJ; Piscu lu ~, GJ]; np. *Rugeanu*
Ursu [DJ, GJ, OT, VL]; np. *Ursu* sau *urs*
Ursu [Drumu lu ~, DJ; Fântâna lu ~, GJ, MH; Hoaga lu ~, DJ; Ogașu lu ~, MH; Parchetu ~, VL; Piatra lui ~, GJ; Poiana Curătura lu ~, MH; Râpa lu ~, GJ]; np. *Ursu* etc.

sau cea în care a fost înregistrată în anchetele pe teren, în cazul unuia dintre nume, și o altă variantă grafică:

- Bengăi (Benghii)** [Via ~, GJ]; np. *Benga*
Bengăi [Coasta ~, VL; Dealu ~, GJ; La Râpa ~, GJ; Târgu ~, GJ; Vâlceaua ~, DJ]; np. *Benga*
Săraru (Sărariu) [MH]; np. *Săraru (Sărariu)*
Săraru [Cișmeaua lu ~, VL; La ~, DJ; Piscu lu ~, VL; Valea lu ~, VL]; np. *Săraru* etc.

Oriunde există variante grafice, acestea se vor regăsi întotdeauna, în indexul nostru, între paranteze rotunde:

- Ancuței (Ancuțai)** [Poiana ~, GJ]; np. *Ancuța*
Ancuții (Ancuți) [Ogașu ~, GJ]; np. *Ancuța*
Băgenacu (Băjenacu) [OT]; np. *Băgenacu*
Saftei (Saftii) [Balta ~, DJ]; np. *Safta*
Sireanu (Săreanu) [Balta lu ~, MH]; np. *Sireanu*
Stancăi (Stancii) [Balta ~, DJ, VL]; np. *Stanca*
Vicioaicăi (Vicioaiicii) [Balta ~, MH]; np. *Vicioaica*
Vochiței (Voichițai) [Balta ~, DJ]; np. *Vochița* etc.

Am menținut neschimbat și modul diferit în care au fost ortografiate unele antroponime, chiar dacă se referă, uneori, la aceeași persoană. Am ales să păstrăm, așadar, toate variantele acestor nume. Este posibil ca unele să fi fost scrise conform regulilor epocii în care au fost înregistrate în documente, altele să fie tributare modului defectuos în care le-au consemnat în acte funcționarii vremii ori cei care au realizat anchetele pe teren. Prezentăm mai jos câteva exemple; primele două se referă

la mari personalități ale Olteniei. Astfel, numele cunoscutului magistrat Jean Chintescu¹⁸ apare în trei variante grafice:

Jan Chintescu [Pădurea lu ~, DJ]; np. *Jan Chintescu*

Janu Chintescu [Cotu Domnului ~, DJ]; np. *Janu Chintescu*

Jean Chintescu [Conacu lu ~, DJ]; np. *Jean Chintescu*

iar cel al lui Jean Mihail¹⁹, unul dintre cei mai mari proprietari de terenuri din Oltenia, în două:

Jan Mihail [Moșia lu ~, DJ; Pădurea lu ~, DJ]; np. *Jan Mihail*

Jean Mihail [Conacu lu ~, DJ]; np. *Jean Mihail*

Dacă în cazul persoanelor cunoscute putem depista cu ușurință care este forma oficială a numelui, pentru că există documente în acest sens, în alte situații nu avem această posibilitate. Ne asumăm faptul că una dintre forme nu este cea corectă²⁰, păstrându-le însă pe toate în indicele nostru. Deoarece nu putem avea acces la manuscrisul DTRO (și, din câte avem cunoștință, acesta nici nu s-a păstrat), nu am putut exclude, în lipsa documentului martor, niciunul dintre nume. În inventarul antroponimic românesc există astăzi, de exemplu, patronimele *Marincan* și *Mărincan*, cu alternanța fonetică *a / ă*. În DTRO, numele aceleiași persoane²¹, rezidentă în satul Tetila, comuna Bumbesti-Jiu, județul Gorj, a fost ortografiat în ambele moduri:

Marincan [Ulița lu ~, GJ]; np. *Marincan*

Mărincan [Ulița lu ~, GJ]; np. *Mărincan*

Se întâmplă la fel și în cazul celui care a dat numele unei fântâni din Rusănești, județul Olt:

Marin Achim [Fântâna lu ~, OT]; np. *Marin Achim*

Mărin Achim [OT]; np. *Mărin Achim*

Dar și în cazul lui *Adam – Burbină* sau *Vurbină* – rezident al satului Rugi, comuna Turcinești, județul Gorj:

Adam Burbină²² [La ~, GJ]; np. *Adam Burbină*

Adam Vurbină [Ulița de la ~, GJ]; np. *Adam Vurbină*.

Nu putem ști, fără urmă de tăgadă²³, care este numele corect al celui implicat, mai ales atunci când sursa de proveniență o reprezintă ancheta de teren.

¹⁸ Descendent din familia Chintestilor (ai cărei membri au fost ridicați din categoria boierilor de neam la a celor cu dregătorii, mari proprietari funciari de-a lungul ultimelor două secole), http://popescu-colibasi.go.ro/F_copy_paste/cp_De_neamul_Chintestilor.html, site accesat la data de 05.09.2024.

¹⁹ [https://ro.wikipedia.org/wiki/Jean_Mihail_\(om_de_afaceri\)](https://ro.wikipedia.org/wiki/Jean_Mihail_(om_de_afaceri)), site accesat la data de 05.09.2024.

²⁰ Uneori pot fi chiar greșeli ale celor care au tehnoredactat materialul.

²¹ Informațiile cuprinse între paranteze drepte sunt de ajuns, de cele mai multe ori, pentru a sesiza că este vorba despre un singur individ: același obiect geografic denumit și același județ. Pentru un plus de siguranță însă, am coborât verificarea la nivel de comună ori de sat.

²² Un *Victor Burbină* am întâlnit în ziarul „Înainte”, mai 1955 (Anul 12, nr. 3179-3203) 1955-05-10 / nr. 3185, https://adt.arcanum.com/ro/view/Inainte_1955_05/?query=Burbin%C4%83&pg=24&layout=s, site accesat la data de 05.09.2024.

²³ Decât mergând pentru fiecare antroponim în parte în arhivele locale, lucru imposibil de realizat de către o singură persoană.

Când nu avem de-a face cu același individ, nu putem spune că o anumită formă a antroponimului este corectă și cealaltă greșită în modul în care a fost consemnată în DTRO. Pur și simplu, avem în față forma în care unele persoane și-au ortografiat²⁴ propriul nume (ține de tradiția familială, de particularitățile dialectale ale zonei etc.) ori în care a fost transcris de către anchetatori.

Purtate sau nu de către aceeași persoană, prezentăm mai jos câteva dintre situațiile în care antroponimele apar cu grafii diferite, modificări fiind înregistrate atât în interiorul, cât și la finalul cuvântului:

-a / -ă:

Stan Netca [Ulița lu ~, DJ],

Stan Netcă [Fântâna lu ~, DJ];

-ache / -aiche:

Manolache [DJ; Balta lu ~, OT; Podu de la Moara lu ~, VL; Poiana la Ulmii lu ~, MH; Știubeiu lu ~, MH; Ulița lu ~, DJ; Vadu lu ~, MH; Via lu ~, MH],

Manolaiche [Fântâna lu ~, MH; Izlazu de la ~, MH; Plațu lu ~, MH];

-anu / -eanu:

Scoroșanu [Casa lu ~, MH; Conacu lu ~, GJ; Lunca lu ~, GJ],

Scoroșeanu [Teiu lu ~, GJ];

-ăști / -ești:

Năstășăști [Pădurea ~, MH],

Năstășești [Moșia ~, VL];

-e / -i:

Preoteasa [VL; Cișmeaua de la ~, VL; Fântâna lu ~, DJ, OT; Fețele lu ~, GJ; La ~, VL],

Prioteasa [Ulița ~, DJ];

-oae / -oaie:

Stănoae [Fântâna lu Mihai a lu ~, DJ],

Stănoaie [Fântâna la ~, DJ];

-ș/și:

Ghimeș [Fântâna lui ~, DJ; Valea lu ~, VL],

Ghimeși [Prunii lu ~, GJ];

-u/ul:

Dadiciu [VL; Dealu Culmea lui ~, VL; Fântâna lu ~, VL],

Dadiciul [Pădurea ~, VL];

-u/-iu:

Boltașu [DJ, GJ, OT, VL; Fântâna lu ~, MH; La ~, VL; La Salca lu ~, DJ; Punctu ~, VL; Șoseaua lu ~, DJ],

Boltașiu [La ~, DJ] etc.

*

După antroponim, între paranteze drepte, am plasat date care privesc două aspecte, și anume:

²⁴ De multe ori, angajații stării civile produc și ei „anomalii” în scrierea antroponimelor.

1. Locul unde se află denumirea. Am restrâns informația la menționarea județului, considerând suficient acest lucru pentru ceea ce își propune lucrarea de față. Prezentăm câteva exemple:

Albinuș [DJ]; np. *Albinuș*

Alboaia [OT]; np. *Alboaia*

Antița [DJ, VL]; np. *Antița*

Arjoci [GJ]; n. grup *arjoci* (np. *Arjoca*)

Barbu Mircea [MH]; np. *Barbu Mircea*

Bălțatu [GJ, MH, OT]; np. *Bălțatu*

Caragicu [GJ, VL]; np. *Caragicu*

Ilie Stan Bitică [DJ²⁵]; np. *Ilie Stan Bitică*

Ilincuța [MH]; np. *Ilincuța*

Lăloaia [OT]; np. *Lăloaia*

Antroponimul *Albinuș* a fost înregistrat, după cum se poate observa, într-un singur județ – Dolj, în timp ce *Bălțatu* este întâlnit în trei județe – Gorj, Mehedinți și Olt.

2. Structurile toponimice analitice din care face parte numele respectiv, însoțite, de asemenea, de localizarea în teren:

Alexie [Drumu lu ~, DJ; Fântâna la ~, DJ; Fântâna lu ~, VL; La ~, DJ; Ogașu lu ~, GJ]; np. *Alexie*

Anca [La ~, VL]; np. *Anca*

Anica [Fântâna de la ~ lu Chiriță, OT; Fântâna lu ~ lu Nae, GJ; La ~, GJ; La ~ lu Staicu, VL; La Plopu lu ~ lu Trică, DJ; Măgura ~, OT; Știubeiu lu ~, GJ]; np. *Anica*

Barbu Călin [Linia lu ~, MH; Mahalaua lu ~, MH]; np. *Barbu Călin*

Barză [Coasta lu ~, VL; Fântâna lu ~, DJ; Măgura lu ~, OT; Pădurea lu ~, GJ; Pârâu lu ~, GJ]; np. *Barză*

Gheorghe Ștefan Lazăr [Movila din Capul Locului lui ~, VL]; np. *Gheorghe Ștefan Lazăr*

Măria Locusteanca [La ~, VL]; np. *Măria Locusteanca* etc.

Unele antroponime formează singure denumirea obiectului geografic, altele sunt întâlnite în sintagme toponimice diverse, într-un singur județ sau în mai multe. Numeroase alte nume se regăsesc în ambele variante. Un antroponim cu veche tradiție la noi, precum *Andrei*, are un profil structural complex. Individualizează singur o parte de sat (c. Goicea) și o măgură (c. Moțăței) din județul Dolj, dar este și membru al unei serii întregi de sintagme toponimice, unele cu apariții multiple la nivelul mai multor județe, altele cu apariții punctiforme. Iată în continuare denumirile din care face parte (cifra reprezintă numărul județelor în care au fost înregistrate toponimele):

4: *Fântâna lu Andrei*, DJ, GJ, MH, VL;

3: *Ogașu lu ~*, GJ, MH, VL;

2: *Balta lu ~*, DJ, VL; *La ~*, GJ, VL; *Măgura lu ~*, DJ, OT; *Pârâu lu ~*, GJ, VL; *Piscu lu ~*, GJ, VL; *Valea lu ~*, MH, VL;

²⁵ Mahala în satul Brabeți, comuna Daneți.

1: *Bordeiu lui* ~, GJ; *Cioaca lu* ~, GJ; *Ciutura lu* ~, GJ; *Conacu lu* ~, GJ, VL; *Cracu lu* ~, GJ; *Curătura lu* ~, OT; *Dâmbu lui* ~, GJ; *Drumu lu* ~, GJ; *Fagu lu* ~, GJ; *Fântâna lu Moș* ~, DJ; *Grindu lui* ~, DJ; *Heleşteu lu* ~, GJ; *La ~ a lu Burtoiu*, VL; *La Piua lu* ~, VL; *La Puț la Ilie al lu* ~, VL; *Lacu lui* ~, DJ; *Leasa lu* ~, GJ; *Locu lu* ~, VL; *Moara lu* ~, MH; *Odaia lu* ~, GJ; *Pădurea di la Curătura lu* ~, MH; *Pluta lu* ~, GJ; *Poiana lu* ~, GJ; *Prunii lu* ~, GJ; *Rovina lu* ~, GJ; *Scocu lui* ~, DJ; *Șotanu lui* ~, VL; *Știubeiu lu* ~, GJ; *Valea Fântâna lu* ~, DJ; *Vâlceaua lu* ~, OT; *Vâlceaua Sandei lu* ~, DJ].

Acestora li se adaugă și toponimele formate din nume duble:

Andrei Amărescu [Ulmu de la ~, DJ]; np. *Andrei Amărescu*

Andrei* Bălticel [GJ]; np. *Bălticel Andrei*

Andrei Bunescu [Ciutura lu ~, VL]; np. *Andrei Bunescu*

Andrei Constantin [Fântâna lu ~, DJ]; np. *Andrei Constantin*

Andrei* Constantin [Plațu ~, GJ]; np. *Constantin Andrei*

Andrei Culcescu [Măgura lu ~, OT]; np. *Andrei Culcescu*

Andrei Dide [Balta lu ~, GJ, OT]; np. *Andrei Dide*

Andrei Dumitriu [La ~, DJ]; np. *Andrei Dumitriu*

Andrei* Gheorghe [Cișmeaua lu ~, GJ; Ciutura lu ~, DJ; Fântâna lu ~, DJ; Teii lui ~, DJ]; np. *Gheorghe Andrei*

Andrei* Gogean [La ~, OT]; np. *Gogean Andrei*

Andrei* Iancu [Pădurea lu ~, DJ]; np. *Iancu Andrei*

Andrei* Ion [Fântâna lu ~, DJ; Puțu lu ~, VL]; np. *Ion Andrei*

Andrei Mihart [Fântâna lu ~, MH]; np. *Andrei Mihart*

Andrei Mitrache [Fântâna de la ~, VL]; np. *Andrei Mitrache*

Andrei* Niță [Ciutura lu ~, DJ; Fântâna lu ~, DJ]; np. *Niță Andrei*

Andrei Pană [La ~, GJ]; np. *Andrei Pană*

Andrei Pascu [Moșia ~, DJ]; np. *Andrei Pascu*

Andrei* Sandu [Casa lu ~, MH; Târla lu ~, MH]; np. *Sandu Andrei*

Andrei Socol [Curătura lui ~, OT]; np. *Andrei Socol*

Andrei Stanciu [Fântâna lu ~, DJ]; np. *Andrei Stanciu*

Andrei Trancă [Poteca lu ~, VL]; np. *Andrei Trancă*

Antroponimul *Andrei*, care însumează, conform *Dicționarului de frecvență al numelor de familie din România*²⁶, un număr de 55.178 de purtători, răspândiți în toate regiunile țării, este condiționat în aparițiile sale ca toponim de câțiva factori; unul dintre aceștia îl reprezintă termenii entopici care îl însoțesc. *Fântâna lu Andrei*, de exemplu, în care apare apelativul *fântâna*, desemnând un obiect geografic cu importanță vitală în colectivitate, face ca toponimul să fie întâlnit în patru dintre cele cinci județe ale Olteniei. În schimb, toponimele *Odaia lu Andrei* sau *Pluta lu Andrei*, care se referă la obiecte cu însemnătate minoră în viața satului, au o frecvență redusă la minimum. Avem, așadar, pe de o parte, toponime prezente la nivelul unui singur

²⁶ DFNFR, vol I (A-B) (red. resp. prof. univ. dr. Teodor Oancă), Craiova, Editura Universitaria, 2003, p. 60.

județ, și, destul de des, la nivelul unei singure localități, iar pe de altă parte, toponime omonime, prezente în două până la cinci județe.

În cazul antroponimelor alcătuite din două nume, ajută la o distribuție teritorială mai largă a compusului dacă celălalt nume este, la rândul său, o prezență activă sau cu tradiție în preferințele denominatorilor. Antroponimul format din *Andrei* și *Gheorghe* (*Gheorghe Andrei*, în DTRO) a fost înregistrat în județele Dolj și Gorj, desemnând, de fiecare dată, persoane diferite²⁷: Dolj – *Ciutura lu ...* s. Busu c. Grecești; *Fântâna lu ...* s. Florești c. Țimnicu de Sus; *Teii lu ...* c. Grecești; Gorj – *Cișmeaua lu ...* s. Musculești c. Bărbățești.

Există, de fapt, o serie de factori care influențează, în plus sau în minus, ocurența și aria de răspândire a toponimelor/antroponimelor pe care le avem în discuție.

a) Primul dintre aceștia este însăși popularitatea numelor. Cu cât un antroponim este purtat de un număr mai mare de oameni, crește exponențial posibilitatea ca el să facă parte din structura mai multor toponime, iar arealul în care este înregistrat să fie unul mare. Relația este valabilă și în sens invers: cu cât un nume de persoană este mai puțin frecvent, cu atât șansele ca el să se regăsească în toponimie scad. Este de așteptat ca unele antroponime (în special provenite din porecle, cuvinte regionale ori dialectale, chiar nume maritale) să aibă apariții meteorice și ca denumiri de loc. Astfel de nume sunt întâlnite în special pe treapta întâi de frecvență.

b) Modul în care antroponimele au fost ortografiate își spune, de asemenea, cuvântul. O singură literă poate face diferența între un nume frecvent și unul mai puțin frecvent. Iată câteva exemple:

Simion [Ceru lu ~, OT; Ciutura lu ~, VL; Conacu lu ~, GJ; Cracu lu ~, GJ; Dealu lu ~, GJ; Fântâna di la Ionel a lu ~, MH; Fântâna la ~, DJ; Fântâna lu ~, DJ, GJ, MH, VL; Fântâna lu Moș ~, DJ; Fântâna lui ~, GJ; Grădina lu ~, GJ, MH; Mahalaua la ~, MH; Măgura lu ~, DJ; Moara lu ~, MH; Ogașu lu ~, GJ, MH; Părlitura lu ~, GJ; Piscu lu ~, DJ, GJ; Prunii lu ~, MH; Râpa lu ~, OT; Șopru/l lu ~, VL; Tarlaua lu Moș ~, DJ; Valea lu ~, DJ, GJ] // **Sâmion** [Pădurea di la Moara lu ~, MH; Vâlcea lu ~, VL];

Iordache [GJ, MH; Balta lu ~, GJ; Bateria la alde ~, DJ; Braniștea lui ~, DJ; Cioaca lu ~, GJ; Ciocu lu ~, GJ; Ciutura lu ~, GJ; Conacu lu ~, GJ, OT; Cotu lu ~, GJ; Cracu lu ~, GJ, MH; Crovu lu ~, GJ; Dosu lu ~, GJ; Drumu lu ~, DJ; Drumu pă la ~, VL; Fântâna lu ~, DJ, GJ, MH, OT; Fântâna lu Chițu lu ~, DJ; Fundu lu ~, VL; Fântâna lu ~ a Pencii, DJ; Găldău lu ~, DJ; Grădina lu ~, VL; Izvoru lu ~, MH; La ~, DJ, GJ, VL; La Via lu ~, GJ; Măgura ~, DJ; Măgura lu ~, DJ; Măru lu ~, GJ;

²⁷ Uneori, antroponimul care apare în componența toponimului aparține aceleiași persoane, însă, de cele mai multe ori avem de-a face cu indivizi diferiți. Iată un exemplu de acest fel: Un anume *Iepure* este posesorul unei *fântâni* (*Fântâna lu Iepure*) în localități diferite din: Dolj (s. Ungureni c. Gherești), Gorj (s.c. Căpreni, s.c. Runcu), Olt (s. Băraști s. Morunești c. Morunglav) și Vâlcea (s. Cârlogani c. Bălcești, s. Căzănești c. Răureni, s. Zătreinii de Sus c. Zătreni), dar și al unei *vâlcele*, în aceleași județe. Ar putea fi vorba despre aceeași persoană doar în Olt (s. Băraști, s. Morunești c. Morunglav). În celelalte județe, așezările în care este întâlnit toponimul sunt diferite: Dolj – s. Mălăiești c. Goiești; Gorj – s. Hărlăngești c. Dănciulești; Vâlcea – s. Dealu Văleni c. Zătreni.

Moara lu ~, VL; Pădurea lu ~, VL; Pădurea lu Moș ~, DJ; Pe la ~, VL; Piscu lu ~, DJ, VL; Poiana lu ~, VL; Prunii lu ~, MH; Știubeiele lu ~, GJ; Valea lu ~, DJ, GJ, MH; Valea lui ~, VL; Vâlceaua lu ~, VL] // **Iordaiचे** [Poiana lu ~, GJ].

c) Derivatele tind să aibă apariții mai puțin importante decât numele de bază:

Ariciu [MH, VL; Coasta lu ~, MH; Cotu lu ~, MH; Fântâna de la ~, DJ; Fântâna lu ~, OT; Măgura lu ~, DJ; Nucu lu ~, MH; Unia lui ~, DJ; Valea lu ~, MH] // **Aricioaia** [VL] // **Aricioiu** [VL] // **Ariciosu** [DJ];

Vasile [Balta lu ~, GJ; Bunaru lu ~ al Dascălului, GJ; Cișmeaua lu ~, DJ; Coasta lu ~, GJ; Coliba lu Moș ~, MH; Coliba lu ~, MH; Cracu lu ~, MH; Cuca lu ~, GJ; Dealu lu ~, DJ; Drumu din Valea lu ~, VL; Fântâna de la ~, VL; Fântâna de la Ioaiță lu ~, DJ; Fântâna la Moara lu ~, DJ; Fântâna la Pătru lu ~, DJ; Fântâna lu ~, GJ; Fântâna lu ~ a lu Radu, GJ; Fântâna ~ al Joiții, DJ; Gâldău lu ~, DJ; Grădina lu ~, GJ, MH; Hoaga di la ~ a lu Nițu, DJ; Hoaga lu ~, VL; Hududoiu de la ~ a lu Duță, VL; Izvoru lu ~, GJ, VL; La Moara lu ~, VL; Lotu lu ~ al Roșicuții, MH; Nucu lu ~, GJ; Ogașu lu ~, GJ, MH; Pădurea lu ~, VL; Păru lu ~, MH; Pârâu lu ~, VL; Piscu lu ~, GJ; Plaiu lu ~, GJ; Poiana lu ~, GJ, MH; Stejaru lu ~, GJ; Șopru/l lu ~, VL; Tarlaua de la ~ a lu Ene, DJ; Ulița lu ~, GJ; Ulița lu ~ a lu Chimu, GJ; Valea lu ~, VL] // **Vasilescu** [Balta lu ~, GJ; Cișmeaua lu ~, DJ; Cotu lu ~, GJ; Fântâna lu ~, DJ, OT; Pădurea lu ~, GJ; Puntea lu ~, GJ] // **Vasilică** [Dâlma lui ~, GJ; Fântâna lu ~, DJ; Moșia lu ~, DJ; Zăvoiu lu ~, GJ] // **Vasiliiu** [Cireșu lu ~, VL] // **Vasiloaica** [DJ] // **Vasiloiu** [DJ; Podu dinspre ~, GJ; Teiu lu ~, GJ] // **Vasiluță** [Aria lu ~, GJ; Moara lu ~, DJ] etc.

Nu este însă o regulă. Uneori derivatul surclasează cu mult baza de la care s-a format: **Petre** [Crucile lui ~, MH; Drumu di la ~, VL; Fântâna lu ~ a lu Pascu, OT; Fântâna lu Moș ~, OT; Fântâna lui ~, GJ; La ~ al Ruții, VL; La ~, GJ; Pădurea lu ~, MH; Pârâu lu ~, MH; Prunii lu ~, VL; Râu lu ~ a lu Manea, OT; Ulmii lu ~, DJ] // **Petrache**²⁸ [Cișmeaua lu ~, OT; Ciutura lu ~, GJ; Coasta pe la ~, OT; Conacu lu ~, GJ, MH; Crucea lu ~, GJ; Cureaua lu ~, DJ; Dealu lu ~, DJ, VL; Fântâna a lu ~ a lui Stanca Fafara, DJ; Fântâna de la ~ a lu Irimia, DJ; Fântâna la ~ a lu Banghia, DJ; Fântâna lu ~ a lu Fană, DJ; Fântâna lu ~ a lu Hârtu, DJ; Fântâna lu ~ a lu Stancu, DJ; Fântâna lu ~, DJ, GJ, OT, VL; Gorunu lui ~, MH; Grădina lu ~, GJ; La ~ a lu Firu, DJ; La ~, VL; La Crucea lu ~, GJ; La Cula lu ~, GJ; La Măgura lu ~, VL; La Plutele lu ~, DJ; Lăstarii lu ~, GJ; Linia lu ~, OT; Măgura lu ~ a lu Firu, DJ; Măgura lu ~, OT; Mălinii lu ~, DJ; Ogașu lu ~, DJ, GJ; Pădurile de la ~, VL; Podu lu ~, VL; Poiana lu ~, MH; Poteca lu ~, VL; Povarna lu ~, VL; Puțu lu ~, OT; Știubeiu lu ~, MH; Ulița lu Nea Ion a lu ~, DJ; Vâlceaua lu ~ al Lincăi, VL; Vâlceaua lu ~, GJ].

d) Toponimia ne înfățișează o lume în mișcare, surprinde oamenii în mijlocul familiei sau angrenați în viața colectivității rurale ori urbane. Numele lor au reflectat, pentru o lungă perioadă, relația cu acestea. Microtoponimia cu deosebire abundă în structuri specifice denominației populare, oferindu-ne imaginea evoluției de la nume unic la nume dublu. Însă tocmai prezența în aceste structuri intermediare

²⁸ Contribuie la frecvența ridicată a numelui sensul diminutival al sufixului și prolificitatea acestuia într-o anumită epocă istorică (domniile fanariote).

(*Ion a lu Barbu, Gheorghe a lu David, David a lu Golea, Mitre al Petrii, Petru al Ioanii* etc.) reduce frecvența numelor în comparație cu numele independente, a căror ocurență și distribuție teritorială este mai mare. *Barbu lu Soare*, din toponimul *Fântâna lu Barbu lu Soare*, are o prezență unică, în timp ce *Barbu* singur denumește o poiană în s. Florești c. Șimnicu de Sus, județul Dolj, și o movilă în fostul județ Romanați. Iar *Fântâna lu Barbu* (DJ, GJ, MH, VL) și *Știubeiu lu Barbu* (DJ, GJ, MH, VL) sunt întâlnite în patru dintre județele Olteniei, în timp ce varianta sintetică, *Fântâna Barbului*, în toate cinci (DJ, GJ, MH, OT, VL).

e) Ultimele exemple ne conduc către un alt element important care contribuie la frecvența crescută/scăzută a denumirilor: asocierea antroponimului, după cum am menționat deja, cu termeni geografici care denumesc obiecte de larg/redus interes pentru comunitate. *Fântâna, valea, balta, dealul, poiana, pădurea, piscul, ogașul, vâlceaua* se situează, în general, pe primele locuri.

Analizând²⁹ informația din DTRO, se observă cu ușurință că unii dintre cei mai „accesați” termeni geografici populari sunt cei din sfera hidrografiei. Astfel, articolul-mată **Fântâna** ~ cuprinde un număr variabil de antroponime în cadrul structurilor anunțate în debutul prefeței: **I.** *fântână + determinant antroponimic* – 5.871, **II.** *fântână + determinant toponimic* – 161, **III.** *fântână + determinant* – 59, **IV.** *fântână + determinant adjectival* – 83, **V.** *fântână + determinant cu prepoziții* – 2.388. Observăm că totalul fântânilor se ridică la 8.562.

În cazul articolului-mată **Valea** ~, au fost înregistrate 2.236 de microtoponime: **I.** *vale + determinant antroponimic* – 756, **II.** *vale + determinant toponimic* – 1.033, **III.** *vale + determinant* – 181, **IV.** *vale + determinant adjectival* – 74, **V.** *vale + determinant cu prepoziții* – 192.

Denumirile inventariate sub articolul **Balta** ~ au fost, la rândul lor, distribuite pe același tip de paliere, diferența fiind dată, ca și în cazurile anterioare, de frecvența apariției lor: **I.** *baltă + determinant antroponimic* – 805, **II.** *baltă + determinant toponimic* – 357, **III.** *baltă + determinant* – 53, **IV.** *baltă + determinant adjectival* – 45, **V.** *baltă + determinant cu prepoziții* – 167, însumând un total de 1.427 de denumiri.

La o adunare simplă se observă că antroponimele de sub I însumează aproape dublul celorlalte; asta dacă nu luăm în calcul faptul că, de foarte multe ori, toponimele de sub II, adjectivele de sub IV ori determinantele precedate de prepoziții de sub V sunt (direct sau indirect) tot antroponime.

*

Partea de final a articolelor din *index* este rezervată etimologiei denumirilor.

Foarte multe toponime au origine clară, fiind posibilă fără urmă de îndoială recunoașterea obârșiei lor. Este cazul celor care au la bază antroponime cunoscute, nume de grup ori adjective posesive ușor de identificat:

Gheorghe [...]; np. *Gheorghe*

²⁹ Vezi și Iustina Burci, *Entopicul baltă și tipologia „materializărilor” sale pre/toponimice în Oltenia*, în volumul „Istoricul Dinică Ciobotea la 70 de ani” (îngrijit de Constanțiu Dinulescu și Eugen Petrescu), Craiova, Editura Universitaria, 2017, pp. 544-545.